

4. møde

Fredag den 8. oktober 1982 kl 10.00

Dagsorden:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 10:

Forslag til lov om begrænsning af lønstigninger og om ændring af takt- og dyrtidsregulering m.v.

2) Første behandling af lovforslag nr. L 18:

Forslag til lov for Grønland om begrænsning af lønstigninger og om ændring af dyrtidsregulering m.v.

3) Første behandling af lovforslag nr. L 11:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Bortfald af reguleringer, nedsættelse af dækningsgrad, forhøjelse af bidrag m.v.).

4) Første behandling af lovforslag nr. L 12:

Forslag til lov om begrænsning af udbytter, tantieme og vederlag m.v.

5) Første behandling af lovforslag nr. L 13:

Forslag til lov om stop for avancer m.v.

6) Første behandling af lovforslag nr. L 14:

Forslag til lov om ændring af lov om priser og avancer.

7) Første behandling af lovforslag nr. L 3:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familiedydelser. (Nedsættelse af indkomstgrænse, ændret indkomstgraduering, afskaffelse af ungdomsydelse og indførelse af forhøjet og ekstra børnetilskud til de 16-17-årige samt ændret pristalsregulering).

8) Første behandling af lovforslag nr. L 4:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Karensdag, forlængelse af arbejdsgiverperioden, nedsættelse af dækningsprocent og maksimumsbeløb, varighedsbegrænsning m.v.).

9) Første behandling af lovforslag nr. L 5:

Forslag til lov om begrænsning af løn under sygdom.

10) Første behandling af lovforslag nr. L 6:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension, om ændring af lov om invalidepension m.v. og om ændring af lov om pension til enker m. fl. (Indtægtsregulering på grundlag af arbejdsindtægter for personer i alderen 67-69 år m.v.).

11) Første behandling af lovforslag nr. L 7:

Forslag til lov om ændring af visse reguleringsbestemmelser i den sociale lovgivning. (Bortfald af pristalsregulering m.v.).

12) Første behandling af lovforslag nr. L 8:

Forslag til lov om udskrivningsprocenten, skalatrin, personfradrag samt beløbsgrænsen for formuebeskatning for 1983.

13) Første behandling af lovforslag nr. L 9:

Forslag til lov om udskrivning af sømandsskat for lønningsåret 1983.

14) Første behandling af lovforslag nr. L 15:

Forslag til lov om bemyndigelse til optagelse af indenlandske statslån.

15) Første behandling af lovforslag nr. L 16:

Forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 10:

Forslag til lov om begrænsning af lønstigninger og om ændring af takt- og dyrtidsregulering m.v.

(Fremsat 5/10 82).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 2 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 18:

Forslag til lov for Grønland om begrænsning af lønstigninger og om ændring af dyrtidsregulering m.v.

(Fremsat 5/10 82).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Første næstformand (Knud Østergaard):

Efter anmodning skal jeg først give ordet til finansministeren.

Finansministeren (Christophersen):

I anledning af den svenske regerings beslutning om at devaluere den svenske krone med 16 pct. ønsker jeg på den danske regerings vegne at udtale, at den svenske beslutning ikke vil ændre den danske regerings valutakurspolitik. Den danske regering har ingen planer om en kronenedskrivning, og Danmarks Nationalbank er helt enig med regeringen i denne holdning.

Jeg kan i øvrigt oplyse folketinget om, at den norske regering og Norges rigsbank heller ikke agter at ændre den norske kronens kurs, mens den finske regering fortsat overvejer situationen for den finske valutas vedkommende.

I konsekvens af regeringens og Nationalbankens standpunkt er det klart, at al spekulation mod den danske krone derefter vil blive afvist. Det er lige så klart, at den svenske regerings drastiske beslutning forstærker behovet for, at folketinget sammen med regeringen hurtigt færdiggør arbejdet med de centrale dele af regeringens økonomiske politik. Det vil være et afgørende bidrag til stabilisering af dansk økonomi, og det vil være med til at understrege over for omverdenen, at vi ønsker at fastholde og forstærke en stabil valutakurspolitik.

Svend Auken (S):

Socialdemokratiet har ingen betænkeligheder af teknisk karakter ved denne lovgivning. Til gengæld er vi kraftige modstandere af indholdet i de forslag, der her lægges frem.

Jeg læste forleden dag i en avis, at man talte om grove løjer i forhold til arbejdsmarkedet i regeringens udspil. Jeg må citere digteren, der sagde: »Dette er ikke humor, det er hærværk.«

Vore grunde til modstand over for disse forslag er flere. For det første er vi modstandere af, at man griber ind i de gældende overenskomster. Regeringen har uden at tale med arbejdsmarkedets parter, men i fuld visshed om alle de velmotiverede advarsler, der har lydt fra såvel arbejdsgiver- som lønmodtagerside, alligevel foreslået dette indgreb. Herved kastes en slagskygge ind over det fremtidige arbejde mellem organisationerne og i forholdet mellem lovgivningsmagt og organisationer på arbejdsmarkedet.

Indgrebet i de bestående overenskomster rammer de svageste grupper hårdest. Både de, der er i arbejde, de, der er arbejdsløse, og de, der som følge af regeringens politik vil miste deres arbejde, bliver ramt.

Endelig betyder indgrebet i forhold til de bestående overenskomster, at den positive udvikling, hvorefter man gradvis har halveret restlønstigningerne i samfundet og bragt dem ned til ca. 2 pct. i kraft af såvel arbejdsgiver- som lønmodtagerorganisationers indsats, at denne positive samarbejdsvilje til styrkelse af konkurrenceevnen slås i stykker.

For det andet foreslår regeringen et indgreb i de kommende overenskomstforhandlinger. Vi har haft mange indgreb i arbejdsmarkedets forhandlinger og aftaleforhold, men det er dog aldrig sket før, at en regering har blandet sig i en overenskomstsituation, før forhandlingerne overhovedet er begyndt, ødelagt en køreplan, som parterne selv har lagt, gjort det ved på forhånd at opfylde den ene parts vigtigste ønsker og gjort det uden nogen form for drøftelser med de lønmodtagers organisationer, som rammes af indgrebet.

Det er ikke sådan, at regeringen ikke har haft tid til at forhandle med organisationer på arbejdsmarkedet eller med organisationer i det danske samfund. Tværtimod fremgår det af den såkaldte hvidbog – det lille, lysegrønne skrift, hr. Heinesen omtalte i går – at regeringen allerede i lang tid har forhandlet med landbrugets organisationer om landbrugets forhold. Men lønmodtagerne og arbejdsmarkedet har man altså ikke villet tale med.

[Svend Auken]

Det ligner jo meget godt traditionel venstrepolitik over for arbejdsmarkedet, men ligner det også den holdning, som det konservative folkeparti, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne indtager? Hvordan er det lykkedes finansministeren og økonomiministeren at bagbinde enhver omtanke og fornuft hos justitsministeren, arbejdsministeren, trafikministeren, kulturministeren og sågar statsministeren med denne ukloge lovgivning og optræden i forhold til arbejdsmarkedet, som ikke blot vil have langtrækkende skadevirkninger på arbejdsmarkedet, men som nu også har bragt folketingset i den næsten parodiske situation, at vi med den øvrige offentlighed med spændt tilbageholdt åndedræt følger, om det er muligt at forene hr. Niels Helveg Petersen, fru Lone Dybkjær og hr. Dræbye med hr. Glistrup, hr. Mogens Voigt og hr. Poulsgaard.

Lovforslagene fjerner dyrtids- og taktreguleringen i hele næste overenskomstperiode, og som jeg sagde det før: uden nogen form for modydende perspektiv eller værn for de lavestlønnede. Man rører naturligvis ikke – det fremgik også af debatten i går – alle de lønmodtagernegative indekseringer, f. eks. i skattelovgivning og i pris- og taktstfastsættelsen uden for den offentlige sektor.

Som jeg sagde før, opfylder man ved disse forslag ensidigt den ene parts ønsker. Hvis man vil begrænse de nuværende automatikker i løndannelsen, kan det efter vores opfattelse kun ske efter forhandling og ved, at der sættes et andet lavtlønsværn ind i stedet. Man fastlægger ved lovforslaget en ramme på 4 pct., selv om hele arbejdsmarkedet – selv de arbejdsgivere, man gerne vil hjælpe med dette indgreb – indtrængende har frabedt sig rammer, og man vil gennemtvinge denne lønramme, som hr. Heinesen i går sagde det, med den offentlige sektor og dagpengeomtagerne som rambuk.

Jeg siger som en selvfølgelig, at andre dele af det offentliges udgiftsområder, som er mere værdifulde for firkløverregeringen, selvfølgelig ikke er begrænset til en 4 pct.s stigning. Skulle man endelig gå ind på diskussionen om rammer, er spørgsmålet, om den ramme, der er sat, ikke nu er sat så urealistisk lavt, at den under ingen omstændigheder kan overholdes. Selv om der var forståelse – hvad der bestemt ikke er – på arbejds-

markedet for regeringens politik, så er der ingen udsigt til, at den kan overholdes.

Disse stærke indgreb, der sætter selve forhandlingssystemet på spil, gennemføres, som jeg sagde det, uden nogen form for kontakt til de lønmodtagere, der skal bære byrden ved indgrebet. Det er en uklog optræden, og reaktionerne fra arbejdsmarkedet selv har selvfølgelig været markante. Jeg synes, det virker dobbelt provokerende i betragtning af, at lønmodtagerorganisationerne, hvad de jo er blevet rost for selv i bladet Arbejdsgiveren, har lagt op til ved disse forhandlinger et meget moderat sæt ønsker og krav til fornyelsen af overenskomsterne. Det er denne moderate holdning, det er denne ansvarsbevidste indstilling til tingene, man fra regeringens side bare kaster vrage på og tvinger et ensidigt løndiktat igennem.

Jeg tror desværre, at hele vort forhandlingssystem og den tillid, det hviler på på arbejdsmarkedet, ad denne vej er blevet bragt i fare. Jeg mener ikke, det er særlig demokratisk, at man ikke vil lytte til dem, der berøres af et indgreb, før man lægger det frem. Tværtimod er det udtryk for et hovmod i forhold til mennesker i dette samfund, at man ikke vil lytte til dem, før man lægger forslag frem, der berører deres forhold meget stærkt.

Jeg nævnte før, at en meget betænkelig ting for os ved det her er, at der af den borgerlige regering ingen perspektivrettede modydelser stilles i udsigt i forhold til arbejdsmarkedet. Der er intet oplæg til eller tanker om deling af overskuddet og en demokratisering af ejendomsforholdene i samfundet. Der er ingen pligt for virksomhederne til at investere det, man tjener herigenem. I tillid til radikal nøjsomhed over for den nye regering mente hr. Erhard Jakobsen i går under debatten, at begrebet overskudsdeling simpelt hen ville forsvinde fra den politiske debat. Der er heller ingen skatterreform. Der er ikke noget lavtlønsværn. Der er intet ønske om at gå ind i en eller anden form for realistisk start på ønsket om betalt frihed til uddannelse. Der er intet oplæg vedrørende arbejdstid. Der er intet effektivt indgreb over for priser eller over for andre gruppers indtægter. Til gengæld for løntilbageholdenheden loves lønmodtagerne alene omfattende sociale og arbejdsmarkedspolitiske forringelser og en stærkt stigende ledig-

[Svend Auken]

hed. Nu skal lønmodtagerne igen kende deres plads fornedet ved samfundsbordet.

Der vil også, selv om alle lønmodtagere pålægges byrder ved de forslag, regeringen er kommet med, være tale om skævhed i byrdefordelingen mellem lønmodtagerne indbyrdes. Lavtlønnede, ikke mindst kvinder, ikke mindst lønmodtagere i provinsen, vil blive hårdest ramt. Men dertil kommer en skævhed i forhold til de offentligt ansatte. De skal miste deres dyrtidsregulering, deres taktregulering, den taktregulering, som centrum-demokraterne og det konservative folkeparti ikke bare har ønsket bevaret som noget helt afgjort, en helt afgjort betingelse, men også ønsket sat op fra de nuværende 80 pct. til 100 pct. Her er der ikke tale om 100 pct. taktregulering, her er der tale om 100 pct. afskaffelse af taktreguleringen. Karensdag indføres, en særlig lønramme på 4 pct., og de nedskæringer, man har foreslået, vil selvfølgelig i særlig grad berøre beskæftigelsen og arbejdsvilkårene for de offentligt ansatte.

Statsministeren og andre har gjort meget ud af at sige, at også socialdemokratiet var tilhænger af en indkomstpolitik. Jeg vil gerne sige, at vi ønsker en stram indkomstudvikling, men vi ønsker denne politik gennemført sammen med og ikke imod arbejdsmarkedet. Vi ønsker alle indkomster inddraget. Vi ønsker ikke at sætte skel mellem offentligt og privat ansatte. Vi ønsker, at der skal tages hensyn til de lavestlønnede. Vi ønsker at støtte kvalitative reformer til gengæld for tilbageholdenheden, og endelig ønsker vi en indkomstpolitik i stedet for eller til aflastning af en hård finanspolitik, navnlig under en nedgangskonjunktur. Denne linje blev tydeligt demonstreret i december 1979, og denne linje ville vi have fulgt under trepartsdrøftelserne med arbejdsmarkedet.

Socialdemokratiet har ingen mulighed for at sige andet end nej til disse provokerende lovforslag fra regeringen, og det vidste regeringen naturligvis på forhånd.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Af hensyn til den ubehagelige parfume, der breder sig i salen, skal jeg her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 10.45.

Mødet udsat kl. 10.13

Mødet genoptaget kl. 10.45

Forhandlingen genoptoges.

Bo Kristensen (KF):

Det konservative folkeparti kan tilslutte sig, at dette lovforslag om begrænsning af lønstigninger og om ændring af takt- og dyrtidsregulering m.v. gennemføres her i salen under henvisning til statsministerens åbningstale, som drejede sig om den samlede økonomiske politik for landet.

Det er uhyre vigtigt, når vi taler om denne lovgivning, at se lidt tilbage på tiden, der er gået. Vi har været igennem et årti, hvor det har vist sig, at hver gang vi har haft en lønudvikling eller en automatik, som har været på 10-11 pct., har resultatet været, at vi har fået endnu højere inflation, stigende skatte tryk og stadig nye afgifter. Dermed har vi rent faktisk ikke haft en reallønsfremgang af betydning inden for de senere år.

Set i lyset af, at vi skal konkurrere os ud af hele problemet omkring vores økonomiske situation, er det nødvendigt at stoppe op for lønningerne på en anden måde, end vi tidligere har gjort det. Det er baggrunden for, at det konservative folkeparti kan støtte dette lovforslag.

Denne udvikling på lønområdet har ganske rigtig været aftalt imellem parterne, men vi har altså været nødt til at måtte stoppe op, og det kan det konservative folkeparti tilslutte sig. Det er afgørende i den forbindelse, at det udvalgsarbejde, der finder sted, sker på en ny måde, som vi ikke har været ude for i de senere år. Her drejer det sig nemlig ikke om en aftale imellem parter uden for dette hus, men om at sikre, at folkettingen får den mulighed for en reel behandling af lovforslagene, som det bør have.

Hele den lønudvikling, der har været, har været belastet af, at vi år efter år har måttet høre bemærkningen, at nu rammer det de laveste indtægtsgupper i dette samfund. Men for mig er der ingen tvivl om, at den lønudvikling, der har været, gang på gang har gjort, at man har kunnet sige: nu er det igen de lavestlønnede grupper, der er i vanskeligheder. Derfor er der ingen forskel på dette lovforslag og den politik, der har været ført i de sidste 10 år, når det drejer sig om virkningerne for indtægtsgupperne på den laveste del af skalaen.

[Bo Kristensen]

Lovforslaget om begrænsning af lønstigninger har til formål set i en helhed at sikre, at vi kan komme igennem med en indkomstpolitik til foråret. Vi har gang på gang set, at de sidste kvartaler i en overenskomstperiode er de kvartaler, der har givet den største lønglidning. Det vil vi gerne have stoppet, således at vi kan stå klar til en overenskomst, som skal forhandles imellem parterne.

Her må man nok sige, at vel fjerner vi automatikken for de næste 6 måneder, men den automatik er det jo muligt imellem parterne at sætte i gang igen inden for den 4 pct.s ramme, der lægges op til fra regeringen. Dermed får vi mulighed for at se, om overenskomstparterne er interesserede i at føre den indkomstpolitik, som regeringen gerne vil gennemføre allerede nu med det forslag, der foreligger.

Bjørn Elmquist (V):

Det, som lovforslag nr. L 10 foreslår, er barske ting, det vil vi godt fra venstre starte med at understrege. Man foreslår et lønstop, et stop for aftaler om lønstigninger frem til 1. marts 1983. Det er alvorligt nok, men det er vel ikke enestående herhjemme. Vi har set eksempler på noget tilsvarende før.

Det næste punkt i lovforslaget angår, at vi stopper de automatiske reguleringer både via pristallet og taktreguleringerne, uden at der blot er tale om en indefrysning, hvor man har noget til gode og i princippet en forventning om at få pengene ud igen senere. Det er mere enestående. Vi må vel nok sige, at her har vi fat på en af de virkelig hellige køer i de seneste år i Danmark.

Vi vil godt understrege indledningsvis, at det er korrekt, at denne automatik har betydning meget for lønmodtagerne og for hele samfundsstrukturen i Danmark. Der har været mange positive elementer og aspekter i denne automatiske regulering. Men når det er sagt, må jeg også lægge til, at vi i dag er nået til et punkt, hvor det ikke går længere. Vi er nået dertil, hvor denne automatik gør ondt værre og gør stor skade. Vi har beregninger, der viser sort på hvidt, at en pristalsportion fører til en negativ effekt netto for den enkelte lønmodtager, og vi ved også og kan se det sort på hvidt, at det udhuler vor konkurrenceevne over for udlandet. Så er vi

nået dertil, hvor vi bliver nødt til at gribe ind, som vi foreslår.

Dette lovforslag fra regeringen indebærer et indgreb i en eksisterende overenskomst, og også på anden vis bryder det med et princip, som vi i venstre vil sætte højt og har sat højt, nemlig princippet om de frie forhandlinger på det private arbejdsmarked. Det har da også ført til advarsler fra arbejdsmarkedets parter – ikke blot fra lønmodtagerorganisationerne, men også fra Dansk Arbejdsgiverforening – som har sagt, at vi bør respektere princippet om de frie forhandlinger. Vi må i anledning af disse advarsler fra venstres folketingsgruppe være blandt dem, der siger, at vi kan forstå baggrunden for advarslerne, men vi opfordrer også arbejdsmarkedets parter til at forstå, at vi her i folkettinget som den højeste folkevalgte repræsentation eller forsamling i landet ikke kan forsvare at lade den presserende opgave ligge, som ligger i øjeblikket, nemlig at få saneret vores samfundsøkonomi og få saneret udsigterne også for den enkelte i hans eller hendes økonomi.

Vi er inde i en ond cirkel, var der flere der påpegede i går under åbningsdebatten, og denne onde cirkel må brydes, den onde cirkel, hvor priser og lønninger jager hinanden i en hvirvelstorm, som ingen ende får. Her mener vi, at denne måde at gribe ind på, hvor vi starter med at tage de automatiske reguleringer, er den korrekte.

Når man taler om lønmodtagere, har vi en tradition i Danmark for at tale om kompensation og godtgørelse. Jeg hører selv til gruppen af lønmodtagere, og jeg må sige, at op igennem årene har vi fået kompensation for det ene og for det andet i et mål, som vel andre erhvervsgrupper i Danmark ikke har kunnet opnå på tilsvarende vis. Jeg skal bare nævne eksemplet med landbruget. Vi kan se, at vi i de seneste år har haft landbofamilier, der har levet under økonomiske forhold – under stadig forringelse endda – som på ingen måde har svaret til de forhold, lønmodtagerne har.

Men det er jo en fattig trøst, og til lønmodtagere, der mener, at der her må være tale om en kompensation for en påtvungen tilbageholdenhed, vil jeg sige: for det første er der de passager i statsministerens mundtlige redegørelse her i folkettinget i tirsdags, hvor han talte om en mere aktiv deltagelse fra lønmodtagernes side i erhvervslivet, for

[Bjørn Elmquist]

det andet er der afsnittet i den skriftlige redegørelse – i lovkataloget, som vi kalder det – hvor man taler om, at man vil forsøge at tilvejebringe en spredning af ejendomsretten.

Men derudover må jeg da også spørge lønmodtagerne – deriblandt også mig selv som lønmodtager –: ja men når vi taler om kompensation, er der så ikke også en kompensation i det, at man forsøger at få bedre udsigt til at beholde sit job? Det gør man ved et indgreb som dette, som skal forbedre landets internationale konkurrenceevne. Er der ikke en kompensation, en trøst i, at vi her forsøger at lægge spiren til en bedre samfundsøkonomisk udvikling, hvor vi forhåbentlig en skønne dag på ny kan nå til garanti for reallønnen, og hvor vi forhåbentlig en skønne dag kan nå til nye forbedringer af reallønnen? Det går jo ikke at fortsætte ad den gamle vej, det ved vi alle.

Dernæst: er der ikke også en trøst at hente i det forhold, at vi her kan lægge spiren til et håb om, at vore arbejdsløse medborgere kan skaffes beskæftigelse igen?

Venstre kan med andre ord støtte dette lovforslag fra regeringen.

Ole Henriksen (SF):

Den kedelige stank, der har været her, troede jeg først stammede fra selve lovforslaget, men trykksvarten var tør, så det er ikke den, der er årsag til, at vi måtte afbryde mødet.

I forbindelse med disse to lovforslag, som vi her har til behandling, er det sådan set ganske unødvendigt at nævne, at SF selvfølgelig er imod begge lovforslag.

Det er det, man kunne kalde et klokkerent indgreb i de eksisterende overenskomster, og det er også et indgreb i de overenskomster, der skal forhandles til foråret. Det vil sige, at det nu ikke er lykkedes for arbejdsmarkedets parter at arbejde efter egne indgåede aftaler i de sidste 10 år. Der har været indgreb både i 1975, 1977 og 1979, og nu kommer der også her et indgreb i 1981-overenskomsterne. Og hvis lovforslaget vedtages, gælder det selvfølgelig også for overenskomsterne i 1983. Fem overenskomstperioder i træk.

Jeg bemærkede, at venstres ordfører sagde, at man ikke skal gå de gamle veje med hensyn til indgreb, men at denne regering også nu ville forsøge nye veje. Jeg synes ikke, at det her er at betryde nye veje. Det er at hive

gamle travere frem og prøve at få dem til også at virke denne gang, når man gentager, hvad der har været gentaget gang på gang, når vi har lavet overenskomstindgreb her, nemlig at nu skal landets lønmodtagere holde tilbage, så skal vi nok prøve at få landets finanser rettet op. Den melodi kører man også på fra den nuværende regerings side. Spørgsmålet er, hvor lang tid lønmodtagerne vil kunne acceptere en sådan argumentation, når de alligevel oplever, at det går den gamle vej hver eneste gang, mens de giver afkald på dyrtidsportioner, på taktreguleringer og kommer ud for indgreb over for det bevægelige lønsystem, og hvad man nu ellers har af midler, man kan sætte ind.

Man har desværre fået lønmodtagerne til at underkaste sig disse bestemmelser, som jo må være gældende, når de bliver vedtaget herinde, men spørgsmålet er altså, om det overhovedet er muligt at få lønmodtagerne til at godtage den argumentation, der her bringes for dagen. Tror man for alvor på, at lønmodtagerne vil acceptere denne tilstand igen frem til 1985 at skulle arbejde under lovdiktater? Det dårligste sted, man kan lave overenskomster – det siger erfaringerne – er her i folketinget. Vi er de ringeste til at gøre det. Arbejdsmarkedets parter er bedre. De frie forhandlinger er bedre. Det synes jeg man skal gøre sig klart.

Jeg tror også, at der vil blive uro på en lang række arbejdspladser i en lang periode fremover. Det er det, man lægger kimen til. Som man sår, så høster man. Det er klart, at lønmodtagerne ikke vil finde sig i disse tilstande.

Det var glædeligt at høre den socialdemokratiske ordfører klart sige fra over for dette lovforslag. Det betyder formentlig, at man vil stemme imod, når det kommer til afstemning her i salen, også selv om der måske ikke er et flertal for at få væltet lovforslaget. Det er jo den argumentation, man brugte i går for ikke at stemme for den dagsorden, som generelt tog afstand fra hele den buket og suite af lovforslag, som blev fremsat og var til debat i går.

Om selve indholdet af lovforslaget er der ikke meget at sige. Forskellen mellem den grønlandske og den danske variation er vel startdatoen, henholdsvis den 5. og 6. oktober. Der kunne man måske stille det interessante spørgsmål, hvorfor der er den dags forskel,

[Ole Henriksen]

om det er tidsforskellen, der spiller ind, men det bliver vel også det mest begavede spørgsmål, man kan stille om dette lovforslag. Det vil i sig selv være arbejdsløshedsskabende, det vil forringe konkurrenceevnen, selv om man kommer og siger, at det vil gøre det modsatte. Der er ingen incitamentere mere, hvis dette lovforslag vedtages, til at øge produktiviteten ude på arbejdspladserne. Man vil afskaffe bonussystemer og aftaler af forskellig art, de må ikke fungere mere, og det er klart, at man ikke kan forvente, at en øget produktivitet vil blive resultatet af en sådan stopklods for erhvervslivet.

Det er jo erhvervslivets regering, der præsenterer noget, der er ensbetydende med faldende produktivitet og dermed forringet konkurrenceevne. Den undersøgelse, som OECD foretog af lønomkostningerne pr. produceret enhed i de vesteuropæiske lande, viste klart, at det danske lønniveau ligger helt nede i den nederste ende, så det er hyklerisk tale, når man siger, at det er lønningerne, der er den væsentlige årsag til, at Danmark ikke kan konkurrere. Men alligevel skal man nu forsøge at skære ned på lønningerne i det forfængelige håb, at også herved vil man kunne få øget produktiviteten. Det kan man ikke, og vi fjerner ethvert incitament til at gå i gang med at få gjort det godt for danskerne – det er et af de slogans, som bruges.

Ja, jeg skal ikke sige mere om det. Vi vil ikke arbejde positivt i udvalget for, at dette lovforslag bliver gennemført. Vi har en række spørgsmål, som vi selvfølgelig vil have uddybet.

Jeg skal kort sige om forslaget vedrørende indgrebet i Grønland, at de bemærkninger, jeg har gjort her til den danske variant, også gælder for Grønland. Vi synes, at det er på tide, at man videreudvikler grønlændernes selvbestemmelsesret, ikke mindst fordi de er begyndt at opbygge en fagbevægelse, som skal kunne forhandle deres egen løn og egne arbejdsvilkår, men man kvæler den allerede i fødslen og forsøger at gøre dette til et lovanliggende også i Grønland.

Lawaetz (FP):

Intentionerne bag de af regeringen fremsatte lovforslag er at bremse udgiftsstigningerne i den offentlige sektor og sætte om-

kostningsniveauet ned for at gavne konkurrenceevnen. Det er ikke alene strengt nødvendigt, men også et gavnligt element i de første måske spæde forsøg på at rette den ulykkelige situation op. Det burde alle, der vil Danmarks ve og vel, kunne blive enige om.

Man siger, at hensigten helliger midlet. Men når det er sagt, vil jeg tillade mig at sige, at det ikke er ligegyldigt, hvilke midler man benytter. Dette lovforslag er tilsyneladende ensidigt rettet mod lønmodtagerne. Jeg ved godt, at man samtidig kommer med et lovforslag om midlertidig begrænsning af bruttoavancen for ligesom at skabe balance mellem samfundsgrupperne. Lad det hvile et øjeblik, selv om lovforslagene til en vis grad hænger sammen.

Der har gennem snart mange år været en livlig debat om den automatiske dyrtidsregulering og den såkaldte taktregulering. Man har diskuteret, hvor stor en andel af den stadige lønstigning der skyldes dyrtidstillægget, overenskomstforhandlingerne og lønglidningen.

Fremskridtspartiet er, hvor mærkeligt det måske kan lyde, i overensstemmelse med socialdemokratiet på dette punkt. Principielt er vi gået ind for bevarelsen af dyrtidstillægget. Jeg må dog i sandhedens interesse bemærke, at når socialdemokratiet i dag går imod regeringens forslag, nærmer det sig hyklere, for alle husker sikkert, at socialdemokratiet så sent som i december 1979 foretog indgreb i dyrtidsportionerne.

En del af den undrende befolkning, som ikke går i dybden, vil spørge, hvorfor fremskridtspartiet vil bevare en dyrtidsordning. Jeg vil gerne grundigt forklare vores synspunkt. Dyrtidstillægget har været en slags sikkerhedsnet under de lønmodtagere, der ikke har haft andre muligheder for at øge deres indtægt.

Lad mig gå videre og sige, at vor politik også på dette punkt har haft en logisk sammenhæng. Gik det efter vort hoved – hvad det desværre alt for sjældent har gjort – ville vi gennem langt væsentligere besparelser i den offentlige sektor end hidtil foreslået helt anderledes bremse den ulyksalige inflation. Der ville således ikke komme så store prisløstigninger og selvfølgelig derfor ikke så stort et dyrtidstillæg, hvilket betyder, at dyrtidstillægget vil komme til at spille en mindre

[Lawaetz]

rolle. Yderligere ville vi naturligvis – vi har sagt det tusind gange før, og vi vil blive ved med at sige det – give en skattelettelse ved hævnning af den skattefrie bundgrænse, altså en lønforhøjelse gennem skattelettelse. Lad det stå i luften på et kæmpeneonlysskilt, for en dag vil andre end fremskridtspartiet komme til at indse, at det er vejen ud af vore vanskeligheder. Det sker ikke efter regeringens oplæg, for tværtimod ser det i første omgang ud til, at man vil sænke bundfradraget.

Det er og bliver det nederste tal på lønsedlen, reallønnen, det, beløb man får udbetalt, der interesserer lønmodtagerne. Set med fremskridtspartiets øjne vil reallønnen falde. Her sætter jeg yderligere et spørgsmålstejn: er det samfundsmæssigt rigtigt at sænke reallønnen? Det er ganske enkelt det samme som at begrænse købeevnen, og det betyder mindre efterspørgsel på hjemmemarkedet og større arbejdsløshed. Er det regeringens mening, også når man tager en gammel læresætning i betragtning, nemlig at et sundt og godt hjemmemarked danner grundlag for en stigende eksport?

Vi er enige i, at bruttolønnen skal ned, men vi er ikke enige i midlet. Fremskridtspartiet må stille som en absolut betingelse for at gå ind for denne form for lønbremse, at man i helheden indbygger en skattelettelse. Det har man vel mere eller mindre stillet os i udsigt for at få tingene til at hænge sammen, og der er i dag andre end fremskridtspartiet, der er ved at fatte, at en skattelettelse er et yderst vigtigt element for at få flere i arbejde og få investeringerne til at stige igen. Det er vel i denne situation ikke helt urimeligt, at vi skal have bare en brøkdel af vor politik gennemført. På besparelsesområdet har regeringen efter fremskridtspartiets opfattelse ikke haft mod til at skære dybt nok, men på lønområdet må jeg medgive at regeringen har haft mere end almindeligt mod.

Det glæder mig, at den nye regering i modsætning til den forrige tør tage et nyt initiativ uden først at få lov af LO. En frigørelse fra de store organisationers voksende magt er rigtig. Nok er der begrundet håb om, at parterne på arbejdsmarkedet har fattet, at løntilbageholdenhed er pinende nødvendig, men man må se i øjnene, at der på venstrefløjen er folk nok, der har lyst til at puste til ilden. Arbejdsstandsninger har vi absolut

ikke råd til – det skulle da lige være sultestrejkedemonstrationen hernede på Slotspladsen; det er vel nærmest en besparelse ikke at spise i 4 dage.

I fremskridtspartiet har vi altid set i øjnene, hvilket er vigtigt, at næsten 85 pct. af den erhvervsaktive del af befolkningen er lønmodtagere. Altså er det meget nødvendigt med denne gruppes positive medvirken til at rette skuden op. Jeg tror, det er gået op for befolkningen, at livremmen skal spændes ind, men jeg ved også, at når der skal spares, er det aldrig mig, men naboen, det skal gå ud over. Mange vil derfor betragte dette lovforslag som en straffeekspedition mod arbejdere og funktionærer. Sådan må det ikke opfattes, og her vil fremskridtspartiet hjælpe regeringen ved at foreslå en forhøjelse af den skattefrie bundgrænse, hvilket giver den største fordel absolut til de laveste indtægter. Bundgrænsens størrelse kan vi diskutere.

Vi vil gerne samarbejde med den borgerlige regering, som vi foretrækker for en socialdemokratisk. Vi vil måske endda gå så langt, at vi vil være et venligt oppositionsparti, men lad det straks stå helt klart, at vi ikke vil reduceres til stemmekvæg. Tro ikke, at mit alvorlige indlæg er et spil for galleriet. Nej, det er et velment tilbud til regeringen om samarbejde, som ydermere kun kræver en imødekommelse, der vil gavne beskæftigelsen og lettere få dette vidtgående lovforslag til at glide ned. Jeg vil endda gå så langt som til at påstå, at det tabte skatteprovenu kan hentes hjem i milliardbesparelser på understøttelse og i større skat fra de mennesker, der kommer i arbejde.

Jeg tror og håber på, at regeringen er klog nok til at indse, at i enhver realistisk betragtning gælder det: noget for noget, når venskab skal holdes. Og med denne slutbemærkning vil jeg tilkendegive, at jeg med største interesse vil imødesee de nærmeste dages udvikling.

Vi behandler samtidig lovforslag nr. L 18, og stort set gælder de samme bemærkninger her. Jeg vil godt tilføje, at Grønland har ønsket at få mere og mere selvbestemmelse. Det er i orden, men der er et men. Jeg var så heldig at besøge Grønland i sommer, og jeg kom til at forstå mere af grønlændernes vanskeligheder. Imidlertid er det min absolutte opfattelse, at så længe vi skal sende et milliardbeløb til Grønland hvert år, er det også

[Lawaetz]

berettiget, at vi blander os. Lønniveauet er ikke længere lavt i Grønland, i forhold til produktionen måske endda allerede for højt. Så længe grønlænderne betaler mindre end halvdelen af, hvad en syddanser betaler i personlig skat, må vi se med meget kritiske øjne på udviklingen i Grønland.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg tror, at den forrige taler kunne mærke, at der blev lyttet med betydelig opmærksomhed til de bemærkninger, han gjorde. Jeg har ingen kompetence til at tale på regeringens vegne, men jeg synes, det er iøjnefaldende, at der her ligger et tilbud fra fremskridtspartiets side, som man naturligvis skal overveje, og som der er særdeles saglig grund til at tage med ind i forhandlingerne. Det skal jeg komme tilbage til senere i mit indlæg.

Jeg vil sige et par ting om de erfaringer, der er blevet nævnt i dag, med hensyn til, hvor godt det er, at parterne klarer det selv. Det har man egentlig meget lidt erfaring for. I hvert fald hr. Svend Auken har meget lidt erfaring for det, for al den tid, han har sidet herinde, har det stort set været sådan, at vi herinde har klaret det. Og hvis endelig vi skal gøre op de gode erfaringer, så har vi de gode erfaringer fra det indgreb, som jeg også i går pralede af at vi hjalp socialdemokratiet til at gennemføre i 1979. Men det var ikke frie forhandlinger, det var et indgreb – hvis man skal tro på, hvad SF sagde dengang, så var det er meget hårdt indgreb – der klarede situationen. Det var ikke de efterfølgende frie forhandlinger, for de lå ikke i overkannten af, men sandelig heller ikke i underkannten af, hvad der andre steder blev forhandlet. Derfor synes jeg nok, det er lidt overdrevet at henvise til, at man har en masse gode erfaringer. Det er dog vist mere end tvivlsomt.

Gang på gang har jeg, i hvert fald når jeg har talt i erhvervskredse, hørt bebrejdelser: I gør ikke noget! Hvorfor sidder I derinde, regering og folketing, og finder jer i, at vi beviler hinanden mere i løn, og I gør ingenting? Vi lever over evne osv. Nu griber folketinget på regeringens anmodning ind – håber jeg da i hvert fald – og så er der minsandten erhvervskredse, der begynder at jamre og sige: hvad er nu det her for noget, hvorfor gør I det? Ja men herregud . . . nej . . . jo, det må man vist godt sige, det er bare for

pokker, man ikke må sige, forstår jeg. Hvorfor blander I jer i det? Ja men det har man jo bedt os om. Man har gang på gang kritiseret os for, at vi ikke var stærke nok og ikke prøvede at gøre noget. Det, der laves, eller det, der forsøges lavet, er dristigt. Ingen af os ved, om det lykkes, men vi er nødt til at prøve. Som det blev sagt i går adskillige gange: der er ingen, der ønsker dette. Der er ingen, der ønsker at gøre det på denne måde, men der er ingen, der til dato har kunnet pege på nogen anden udvej, medmindre vi går over til de ideologiske fantastier.

Hr. Svend Auken talte om, at her sætter vi rammer. Hvem sætter rammer? Jeg er sikker på, at hvis hr. Svend Auken opmærksomt lyttede til SFs argumentation, og hvis hr. Svend Auken tænker tilbage, ville han blive klar over, at SFs indvendinger mod at gennemføre skatter og afgifter for at begrænse den købekraft, der var resultatet af for høje lønninger, var præcis de samme argumenter, som nu fremføres over for dette. Enten man sætter rammer ved at pålægge afgifter og tage de penge tilbage, som lønmodtagerne har fået, eller man på forhånd forhindrer lønmodtagerne i at få det, er præcis det samme set fra de menneskers synspunkt, som skal have udbyttet af deres løn.

Og så taler man om: hvor er modydelsen? Jeg ved ikke, hvem det er, der skal have modydelse. Det er ikke for folketingsmedlemmernes skyld eller for regeringens medlemmers skyld, lønmodtagerne skal vise tilbageholdenhed. Det er for deres egen skyld. Det er først og fremmest lønmodtagerne, der må have interesse i, at der er arbejdspladser, at den arbejdsplads, de selv har, bliver bevaret, og at de arbejdspladser, deres kolleger har, bliver bevaret, og at arbejdsløse kolleger får arbejde. Hvis man mener noget som helst med solidaritet, så må det i første række være lønmodtager, der viser solidaritet med lønmodtager. Men jeg ved godt, at for en del er solidaritet navnlig noget, man viser, når man skal tage noget fra andre. Det kniber gevaldigt med at få de samme varme følelser frem, når man skal yde noget og give andre noget. Det har vi set eksempler nok på, selv om arbejderbevægelsen i sin helhed er et smukt eksempel på solidaritet, det må man naturligvis sige. Viljen er god nok, men det kniber tit med at leve op til det, og det gør det også i denne situation.

[Erhard Jakobsen]

Hvis man med modydelse mener, at over-skudsdeling og medbestemmelsesret skulle være vejen, så tror jeg, at man tager helt fejl, hvis man ser det ud fra den enkelte lønmod-tagers synspunkt. Det er jo ikke ham, der kommer til at bestemme noget. Det er formentlig en tillidsmand eller en fra fagbevægelsen eller sådan noget, det er ikke lønmod-tageren. Lønmodtageren bryder sig sikkert ikke særlig meget om, at han foruden at være ansat på virksomheden skal bruge noget af sin fritid på at spekulere på, om det nu er rigtigt, hvad virksomhedens ledelse gør. Det vil han sikkert meget have sig frabedt. Han har sin arbejdstid, og han passer sit job og skal have sin løn for det, og den løn er han interesseret i. Alt det andet er nogle ideologi-ske profeter, som indfortolker deres egne ønsker om at styre samfundet i nogle menne-sker, der slet ikke har det ønske.

Jeg tror, at det reelle er – og det er også det, fremskridtspartiet er inde på – at man i udvalget tumler meget med tanken om, på hvilken måde man kan kombinere bortfaldet af dyrtidsportioner med skattelettelse, der stort set opvejer det. Centrum-demokraterne har sagt i årevis, det ved jeg at de konservative også har: 2.000 kr. i skattelettelse er mere værd for langt de fleste mennesker, lønmod-tagere, end 4.000 kr. i lønforhøjelse. Jeg tror, at det er det, man i udvalget i høj grad skal diskutere, og jeg er sikker på, at hvis der arbejdes ud fra det, så vil man også kunne drage fremskridtspartiet med ind i det.

Jeg håber meget, at dette må få en lykkelig udgang. Det er første gang, folketinget prøver noget så dristigt som det her. Det skulle nemlig mislykkes, for så er der mange menne-sker i alle kredse herhjemme, der vil miste den tillid, som langt flere har, end journali-sterne vil gøre det til. Vi kan sætte tilliden over styr, hvis vi ikke prøver på – jeg forstår godt, at socialdemokraterne ikke kan stemme for dette – at stable et flertal på benene og får dette gennemført. Det vil skabe respekt også i de erhvervskredse og i de fagfore-ningskredse, som selvfølgelig officielt angriber dette. De kan ikke lide det, men de ved ligesom vi, at dette er nødvendigt. Det bliver man nødt til.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg tror, det var godt, at finansministeren ikke var til stede under den sidste del af hr. Erhard Jakobsens indlæg. Det stod jo mildest talt, for at citere tidligere økonomimini-ster Per Hækkerup, som en knyttet næve til et blåt øje til de indlæg, vi hørte i går fra finansministerens side.

Det, der kalder mig op, er sammenlignin-gen mellem det indgreb, der nu foreslås, og indgrebet i december 1979. Det, der var forskellen, var, at dengang forhandlede vi i uge-vis, og det oplæg, vi kom frem til, havde til-slutning og forståelse hos Landsorganisatio-nen, FTF, AC og de øvrige lønmodtageror-ganisationer. Vi havde gjort det demokratiske fodarbejde, der var nødvendigt for at skabe forståelse hos disse grupper. Den anden for-skel var, at det ikke var knyttet sammen med finanspolitiske stramninger, der fjerner be-skæftigelseseffekten af konkurrenceevnefor-bedring. Og for det tredje indeholdt vores oplæg en lang række af lønmodtagerne po-sitive forslag, hvad den nuværende regerings forslag overhovedet ikke gør.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Desværre er ordføreren i sagen ude et øje-blik, men da jeg jo er SF'er og sidder og lyt-ter til, hvad hr. Erhard Jakobsen siger, tillad-der jeg mig at ofre to bemærkninger på det.

Hr. Erhard Jakobsen siger: ja men i 1979 var der også indgreb af denne art. Det er jo rigtigt. Og de klarede problemerne, var hr. Erhard Jakobsens bemærkning. Der må jeg sige: hvilke problemer? Arbejdsløshedstallets himmelflugt blev ikke på nogen som helst måde stoppet, og det vil det garanteret heller ikke blive med dette; tværtimod vil det acce-lerere mere, end vi nogen sinde har set, for sammenkædningen her er jo fuldstændig gal-mandsværk.

Det var det ene, jeg ville sige. Det andet, jeg vil sige, er, at selvfølgelig kan jeg ikke forlange, at hr. Erhard Jakobsen skal begri-be, hvorfor vi i SF vil have, at fagbevægelsen skal spille en rolle i dette samfund. Havde det været for 20 år siden, jeg talte med hr. Erhard Jakobsen om det, så ville han natur-ligvis have forstået alt, for da var han jo selv en del af arbejderbevægelsen. Det er han i-ke mere, og derfor forstår han selvfølgelig ikke, at det, der sker med de idelige lønind-

[Lilli Gyldenkilde]

greb, er, at man sætter fagbevægelsen ud af spillet, og det vil sige fagbevægelsens medlemmer. Det ønsker vi ikke. Vi ønsker, at de skal have magt i dette samfund, for det er dog det, der har ført arbejderne derhen, hvor de er i dag.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg skal tilgive både hr. Svend Auken og fru Lilli Gyldenkilde i kraft af deres unge alder, at de ikke er i stand til at huske tilbage i tiden.

Jeg har som socialdemokrat sammen med H. C. Hansen, sammen med Hedtoft, sammen med andre været med til at gennemføre fantastiske indgreb imod fagbevægelsens protest. Det er sket gang på gang. Det var ikke fagbevægelsen, der skulle bestemme, det var den socialdemokratiske gruppe, der mod en rasende Hans Rasmussen gennemførte disse ting. Det kan jeg godt huske, det har jeg været med til som en god socialdemokrat. Jeg skal ikke sige, at det er som en god socialdemokrat, jeg foreslår dette nu. Det er bare som en god borger, der har set udviklingen.

Jeg kan ikke tage mig af, at det skulle være så forfærdelig vigtigt, at man har været ude at snakke med fagbevægelsen og har fået at vide, at det vil den ikke have noget med at gøre, og har været ude at snakke med arbejdsgiverne og har fået at vide, at det vil de ikke have noget med at gøre. Skulle vi bøje os for det? Nej, ifølge grundloven er vi ikke bundet af nogen forskrift fra vælgerne og da slet ikke fra organisationerne. Vi er alene bundet af vores overbevisning, og vores overbevisning er: i denne situation er der kun dette at gøre.

Der er ingen, der har drømt om, at dette skulle hjælpe på arbejdsløsheden. Det er der ingen der har sagt. Det, vi taler om, er, at på kort sigt hjælper det på konkurrenceevnen. Det hjalp i 1979, det har regeringen selv prålet af, og det giver vi den ret i, og vi var stolte af at være med til det. Det hjælper på konkurrenceevnen, og det hjælper på længere sigt på beskæftigelsen.

Jeg vil gerne gentage en anden gammel sandhed, som jeg tror at dette ting og i hvert tilfælde den tidligere regering havde accepteret: man kan ikke på samme tid forbedre valutastillingen og beskæftigelsessituationen,

det lader sig ganske simpelt ikke gøre. Man må balancere, sådan at man ikke ødelægger den ene eller den anden af de to ting for meget. Det er en gammel sandhed, den må alle acceptere, og det handler også denne regering ud fra.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Erhard Jakobsen, at jeg også har været med til indgreb på arbejdsmarkedet, som udløste protester på arbejdsmarkedet. Det har jeg været, fordi jeg har det samme synspunkt som hr. Erhard Jakobsen, at når man har lyttet til folk, givet dem en chance for at ytre sig, så må man til syvende og sidst selv træffe sin beslutning.

Det, der er forskellen, hr. Erhard Jakobsen, mellem den tidligere regering og denne regering, er, at vi alene vide-mentaliteten nu hersker. Nu har man ikke tid til at snakke med hverken lønmodtagerorganisationerne eller arbejdsgiverorganisationerne, men man har tid til at sidde i dagevis og forhandle med landbrugets organisationer. Det er det, vi synes er skævt, og det er det, vi synes er urimeligt.

Til fru Lilli Gyldenkilde kun den bemærkning, at der er ingen tvivl om, at indgrebet i december 1979 også har haft positiv virkning på beskæftigelsen. De stigende arbejdsløshedstal, vi havde i 1980 og 1981, skyldes andre forhold, herunder den finanspolitiske stramning, der gennemførtes i foråret 1980.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg har to ting, jeg vil slå fast.

Det ene er det, som hr. Svend Auken nu fik fastslået om konkurrenceevneforbedringen, som jeg også i vidt omfang vil tilskrive det, der skete i december 1979.

Den anden ting er, at noget af det, fru Lilli Gyldenkilde talte om, hos mig efterlod et indtryk af, at vi i dette land har to slags borgere. Vi har borgere i almindelighed, og vi har alle sammen stemmeret, heldigvis, når vi har nået en vis alder, til folketinget og til øvrige politiske forsamlinger. Men derudover skulle der være en anden slags borgere, som via deres medlemskab af fagbevægelsen har en særlig ret til, en særlig forventning og et,

[Bjørn Elmquist]

særligt krav om at skulle høres i enhver situation. Jeg tør ikke sige, om det lå i fru Lilli Gyldenkildes ord, men det efterlod i hvert fald det indtryk, den fornemmelse hos mig. Hvis det er tilfældet, så må jeg sige fra. Der findes én slags borgere i dette land, og vi har alle sammen stemmeret til folketinget, og folketinget er den øverste folkevalgte repræsentation eller forsamling, vi har. Derfor må vi have ansvaret i folketinget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det skal være for at sige tak til hr. Erhard Jakobsen, som man kan være uenig med, men som i hvert fald er ærlig, når han siger, at det, vi har valgt nu at rette op på, er økonomien, og så stiger arbejdsløshedstallene, og det er der ikke noget at gøre ved. Det er faktisk det, der ligger i det, hr. Erhard Jakobsen siger, og det er jo helt fint at få det frem i lyset. Bare alle andre også ville sige det, når det er de faktiske forhold.

Til hr. Bjørn Elmquist blot dette: der er sandelig stor forskel på folk i dette land, det ved jeg alt om. Der er især store klasseforskelle, og jeg vil anbefale hr. Bjørn Elmquist at læse lidt om arbejderbevægelsens historie i dette land. Hvis ikke vi havde haft arbejderbevægelsen, så havde vi ikke været dér, hvor vi er i dag, og derfor vil jeg blive ved med at værne om arbejderbevægelsen og værne om fagbevægelsens rolle, som er ualmindelig vigtig. I og med at man griber ind gang på gang, ødelægger man fagbevægelsens rolle i dette land, og det ønsker jeg ikke. Derfor har vi den stilling, vi har.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Så går vi tilbage til ordførernes rækker.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg skal så nogenlunde holde mig til lovforslaget, men dog til indledning henvise til gårdsdagens indlæg fra hr. Niels Helveg Petersen og om forslagene totalt sige, at vi savner en samlet vurdering af forslagenes virkninger. Det kan ikke ske her og nu, det må så ske i PØ-udvalget.

Det andet, som hr. Niels Helveg Petersen gjorde nogle bemærkninger om, var selve tidsforløbet. Der er jo tale om, at regeringen lægger op til hastværk. Vi erkender, at det

kan være nødvendigt, når det drejer sig om dette lovforslag, men ikke, når det drejer sig om de øvrige spareforslag.

Og så til selve lovforslaget. Jeg vil først sige generelt, at vi er tilhængere af en indkomspolitik. Det har vi jo snart sagt så mange gange, at det er sivet ind. Der skal udvises megen god vilje, endda ekstraordinær god vilje, til blot at sige, at dette er det første skridt på den indkomspolitiske vej. Jeg tror, det er reelt at sige, at her er tale om et lønstop. Vi mener også, at sådanne indgreb kan være nødvendige. De kan være nødvendige, fordi vi er nødt til at have et stop i en periode. Vi må også pege på, at de ofte ledsages af skadelige følgevirkninger. Der er urimelige lønforskelle, som kan fastlåses. Vi får problemer med tilpasning til produktivitetsudviklingen. Vi får problemer omkring de opnåede overenskomstresultater, som forsvinder, osv. osv. Det er forhold, som mindsker økonomiens tilpasningsevne og kan forringe klimaet på arbejdsmarkedet og derfor indebærer en kort levetid for det økonomiske indhold af den politik. Det er derfor, jeg godt vil pege på det radikale venstres forslag om indkomspolitik.

Vi mener, at det er nødvendigt med en virksom og flerårig – og jeg vil godt understrege ordet flerårig – indkomspolitik, og at det er det vigtigste virkemiddel i den økonomiske politik. Det er vigtigt, at det kommer til at virke så længe, at vi får en økonomisk politik, der kan holde i så lang tid, at der opnås et afgørende fald i arbejdsløsheden, samtidig med at der opnås en bedring af betalingsbalancen.

Vi har også altid samtidig slået fast, at en forudsætning for, at en sådan indkomspolitik bliver virksom og bliver varig, er, at den kombineres med et fordelingspolitisk handlingsprogram. Det drejer sig om medeje via overskudsdeling, og det drejer sig om en skattereform. Vi ønsker derfor, at dette kommer til at indgå i den videre behandling af dette forslag og andre forslag om den langsigtede indkomstudvikling. Vi betvivler, at sigtet med dette forslag ellers opfyldes i praksis, så bliver det blot på linje med alle de andre gange, hvor vi har talt om, at vi har ført indkomspolitik, men hvor der i realiteten blot har været tale om, at vi har fjernet nogle dyrtidsportioner og andre kortvarige

[Lone Dybkjær]

fastfrysninger af løn og måske også prisudvikling.

Jeg vil godt sige om forslaget mere konkret: det er rigtigt, at det er barskt, men vi mener, at alternativet er, at ledigheden stiger endnu mere. Vi har nogle problemer med den indholdsmæssige side, og det første er, at der er jo ikke nogen sanktionsmulighed i lovforslaget. Jeg ved godt, at den konservative politiske ordfører, hr. Dyremose, var i Radioavisen forleden dag og sagde, at avanceloven, L 13, ville klare dette problem. Det mener vi ikke den gør. L 13 klarer kun de indirekte omkostninger, men ikke de direkte lønomkostninger, og derfor mener vi, at det, hvis lovforslaget skal have den virkning, som man tilsigter, må være nødvendigt, at det følges op af en prislov, som vi har set før, eventuelt den lov, som hedder lov nr. 131 af 29. marts 1979, begrænsning af avancers og lønstigningers indregning i priser, og at det er noget, vi kommer til at drøfte i udvalget. Hvis arbejdsgivere og lønmodtagere bliver enige om en lønstigning, har vi ingen sanktion her, og L 13 hjælper ikke, og det mener vi er et problem i lovforslaget.

Det andet er spørgsmålet om løfteparagraffen og forholdet til de offentligt ansatte. Det er sådan, at løfteparagraffen ifølge lovforslaget sættes ud af kraft nu, men kan komme i kraft igen fra 1. marts 1983. Når man så samtidig i anden sammenhæng ser, at de offentligt ansatte skal have 4 pct., opstår der jo klart en divergens imellem de to ting, så det må vi også have drøftet i udvalget. Der er også et par andre ting, som vi vil tage fat på, af mindre art og mere opklarende art.

Om det andet lovforslag, L 18 – Grønland – skal jeg henholde mig til, hvad statsministeren sagde i går, og altså ikke komme ind på en realitetsbehandling af forslaget i dag.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Så vil endnu en regering – og denne gang en borgerlig – gribe ind i overenskomsterne og endda mere kraftigt end det, vi er vant til, når vi tænker på de økonomiske konsekvenser, men vi har jo siden 1975 set en uafbrudt kæde af indgreb fra folketingets side. Jeg kan i flæng blot nævne marts 1975, august 1976, april 1977, marts 1979 osv., så vejen er jo banet. Så kan hr. Svend Auken godt sige, at det dengang skete i fuld forståelse med FTF

og LO. For det første gør det altså ikke konsekvenserne mindre slemme for dem, det går ud over, og for det andet skaber det en passivitet og en demobilisering i arbejderklassen. Overenskomstforhandlingerne bliver til noget, de ligesom ikke mere har noget at sige over, ikke noget at gøre med, noget, der ligger lige så fjernt, som det for mange gør, hvad der sker herinde i folketinget.

Nu er det de borgerlige, der har grebet ind og ikke uventet på en måde, der helt entydigt favoriserer arbejdsgiverne og arbejdsgivernes krav om stop for al automatik. Det er krav, de har kørt på i lang tid, og det er krav, som de kraftigt vil have ført frem ved de kommende forhandlinger. Nu forærer regeringen dem det, de ønskede sig, kvit og frit.

Men allerede ved de sidste overenskomstforhandlinger blev der jo stukket en kile ind i dyrtidsordningen, idet beklædningsindustrien solgte den. Dyrtidsordningen har skullet fastholde lønnens købekraft på trods af pristigningerne, og ordningen er, som det er blevet sagt af mange, mest fordelagtig for de lavestlønnede, idet den udbetales med ens beløb til alle og derfor har en løndjævnende effekt, men den er blevet udhulet. I 1970'erne kompenserede den for 70–100 pct., men i slutningen af 1970'erne kun med 20–30 pct. på grund af de indgreb, der er sket i mellemtiden. Men alligevel skyldes langt den største del af den øjeblikkelige lønglidning dyrtidsordningen. I jernindustrien f.eks. var der fra første kvartal 1981 til første kvartal 1982 lønstigninger på 9,4 pct. Heraf udgjorde dyrtiden 5,6 pct.

Kommer vi så ind på det offentlige område, skyldes 47 pct. af en postarbejders lønstigning siden 1975 dyrtidsordningen. Det er selvfølgelig de tørre facts for en borgerlig regering og for arbejdsgiverne, og derfor har de set det som en hovedopgave at få dyrtiden fjernet, at få den smadret. Det er altså de lavestlønnede, der på den måde bærer de tungeste byrder.

Bliver vi så et øjeblik inden for det offentlige område, skal taktreguleringen også væk, og som der står i lovforslagets bemærkninger: hvis den skal genetableres, skal den gøres til genstand for genforhandling mellem parterne ved de næste overenskomstforhandlinger. Igen fjerner man altså lovgivningsmæssigt noget, man har fået overenskomst-

[Elisabeth Bruun Olesen]

mæssigt, og så skal man oven i købet forhandle det på ny.

I den sammenhæng vil jeg ikke undlade at sige, at de angreb, der især rammer de offentligt ansatte og de svageste grupper af de offentligt ansatte: kontorassistenten inden for det offentlige område, pædagogen, pædagogmedhjælperen osv., er gjort mulige ikke blot af den hetz, som fremskridtspartiet har ført, men også den hetz, som dele af fagbevægelsens egen top har ført over for de offentligt ansatte. Hvem husker ikke især Metals Steffen Møllers og Charles Hansens udtalelser om, at pædagoger og sådan nogle skulle ikke nasse på de produktive erhverv, de skulle i alle tilfælde ikke nasse på metalarbejderne. Derfor skulle taktreguleringen væk. Det er udtalelser, som er blevet suppleret og fulgt op af faglige ledere fra det offentlige område – jeg tænker på kommunalarbejdernes Poul Winckler – som jo ikke just har gjort det lettere at vende den indtægtsnedgang, som det offentlige område har måttet se sig udsat for siden 1975, og hvor de lavestlønnede har været udsat for den største lønnedgang. Det er ikke den slags splittelser, vi har brug for blandt lønarbejderne. Det gavner kun arbejdsgiverne, det gavner ikke os, det svækker os. Når Metal angriber pædagogerne med de hånlige udtalelser, er det ikke kun pædagogerne, de angriber, det er også Metals egne folk, der arbejder inden for det offentlige område, og dem er der også nogle af, bl.a. i DSB, SAS osv. De udtalelser cementerer yderligere den udvikling, vi desværre er vidne til, hvor solidariteten i arbejderklassen bliver mindre, hvor de højtlønnede ikke bryder sig en papand om de lavtlønnede, og hvor kvinderne igen sakker langt bagud løningsmæssigt.

Inden for Jernet tabte kvinderne lønkampen. De fik kun ca. ⅓ af, hvad de faglærte og de ikke-faglærte mænd opnåede. Solidaritet i arbejderklassen handler om at bevare dyrtidsreguleringen, handler om at få en 100 pct.s dyrtidsregulering, handler om at få en 100 pct.s taktregulering, handler om at få ens dækning til alle af taktreguleringen, handler om at stille krav om ens kronestigning til alle, mænd og kvinder, ufaglærte som faglærte.

Men hvordan kan man egentlig få fejlet dette lovforslag af bordet? Det kan kun en koordineret kamp af de offentligt ansatte og

lønarbejderne fra det private område. Derfor må disse spontane reaktioner, vi nu ser på de enkelte arbejdspladser, samordnes. Vi må opbygge en slagkraftig og koordineret modstand regionalt og på landsplan.

Den demonstration, vi så i morges af renovationsarbejderne udenfor, må følges op, og det må den, vi vil se i dag kl. 13, også. Vi ved, at i sidste ende er det kun en omfattende mobilisering og en politisk massestrejke, der kan sprænge de snævre rammer, regeringen har lagt op til de forestående overenskomstforhandlinger. Derfor skal den i gang nu. Demonstrationen udenfor er en god start, men ikke nok. Der skal gang i den ude på arbejdspladserne op til overenskomstforhandlingerne, og kampen må kædes sammen med de stramninger, der sker i arbejdsløshedsunderstøttelsen.

Det gælder jo ikke blot Danmark, men også Grønland skal omfattes af lønstoppet og afskaffelsen af dyrtidsreguleringen. Her er regeringen kommet med et lovforslag, endog uden at hjemmestyret har været involveret. Som hr. Preben Lange i går præciserede så rigtigt, er det vistnok på grænsen af, hvad der er foreneligt med lovgivningen omkring Grønland, og mon det ikke også er på den forkerte side af grænsen.

VS tager klart afstand fra lovforslaget, så meget mere som det vil ramme de grønlandske arbejdere ekstra hårdt på grund af den høje grønlandske inflationsrate, der er skabt bl.a. på baggrund af lønforskellene mellem udsendte danskere og grønlandske arbejdere.

Til sidst vil jeg ikke undlade at sige til hr. Bjørn Elmquist, at det kan godt være, hans løn også går ned, det gør den selvfølgelig, men der er nu engang forskel på ham og f.eks. en postarbejder. Postarbejderen har ved Gud ikke råd til det.

Steffensen (KrF):

Det er ikke nødvendigt at føje ret mange argumenter til de mange, der allerede er kommet ind i debatten omkring disse lovforslag, vi her behandler. Jeg vil blot sige, at for kristeligt folkeparti har det altid været således, at indkomstpolitik har været et nødvendigt redskab, hvis vi skulle kunne få nogenlunde hold på og være med til at dreje den økonomiske udvikling.

[Steffensen]

Der har jo allerede i debatten været eksempler fremme om, at det også har vist sig at være rigtigt. Vi kan bare tænke på de indkomstpolitiske løsninger, som blev nævnt og lavet i 1979. Kristeligt folkeparti medvirkede til dem, fordi vi fandt, at det var et helt nødvendigt middel. Det var dengang sammen med socialdemokratiet, og derfor er det lidt skuffende, at socialdemokratiet nu mener, at det ikke kan være med til det nu, da det jo er klart for enhver, at de økonomiske problemer er langt større nu, end de var i 1979.

Og så synes jeg, som også enkelte har været inde på, at det, når det kommer til stykket, ikke bare er en hård økonomisk kur, vi står over for, men det foretages netop for at bevare arbejdspladser og skabe nye arbejdspladser på længere sigt. Jeg vil ikke på nogen måde sige, at det er med til at afskaffe arbejdsløsheden i første omgang, men det er det på længere sigt. Derfor mener vi ikke, det kan nytte, at man unddrager sig den forpligtelse, det er at tage fat på de problemer.

Endelig er det kristeligt folkepartis opfattelse, at det er folketingset, der nødvendigvis må afstikke den økonomiske ramme, inden for hvilken vi og også vore organisationer kan operere, og hvis ikke vi vil vedstå dette ansvar, får vi aldrig styr på økonomien.

Det er hævet over enhver tvivl, at de indkomstpolitiske løsninger, der er lavet herinde, specielt i 1979, har skabt en konkurrenceevneforbedring, og det er jo dog den, der er helt nødvendig, hvis vi overhovedet skal komme videre. Kristeligt folkeparti kan støtte regeringens forslag.

Steenholdt (Grønl.):

Fra naturens side har jeg aldrig været glad for indgreb i nogen som helst form. Den samme fornemmelse har jeg i forbindelse med forslag til lov for Grønland om begrænsning af lønstigninger og om ændring af dyrtidsreguleringen m.v. Som repræsentant for atassutpartiet i Grønland finder jeg det foreslåede indgreb om lønstop uheldigt og ubehageligt. Dertil kommer, at den danske lønudvikling og den grønlandske lønudvikling ikke er parallelle. Inflationstakten i Grønland er større end i Danmark. Derfor er det på nuværende tidspunkt umuligt for os at kende konsekvenserne af et sådant lovindgreb, hvad angår Grønland.

Ud fra disse betragtninger er jeg imod et sådant lovindgreb i den grønlandske lønudvikling og har nærmest lyst til at opfordre regeringen til at trække lovforslag nr. L 18 tilbage.

Preben Lange (Grønl.):

Jeg vil gerne ved behandlingen af dette lovforslag benytte lejligheden til at gentage nogle af de ting, jeg i forbindelse med åbningsdebatten i går sagde om lovforslaget, som jeg og mit parti, siumut, må betegne som værende i strid med lovgrundlaget for Grønlands hjemmestyre.

Efter hjemmestyrelovens vedtagelse er arbejdsmarkedsspørgsmålet overdraget til hjemmestyret, og løn- og ansættelsesforhold er blevet til et anliggende mellem de offentlige arbejdsgivere i det offentlige aftalenævn, altså stat, hjemmestyre og de grønlandske kommuner, som i fællesskab og i forhandling med de berørte organisationer skal finde frem til den lønpolitik, der skal gælde i Grønland.

Det, der sker nu, hvis altså folketingset går med til at lovgive for Grønland om begrænsning af lønstigninger og om ændring af dyrtidsregulering, er jo, at man sætter to af parterne i det offentlige aftalenævn udenfor, og at man i øvrigt kommer til at gribe langt mere alvorligt ind på det grønlandske arbejdsmarked, end det måske er tilsigtet fra regeringens og Grønlandsministerens side.

Jeg nævnte i mit indlæg i går, at inflationstakten i Grønland er langt større end i Danmark. Det siger derfor sig selv, at en iværksættelse af dette lovforslag vil få langt større konsekvenser for det grønlandske arbejdsmarked, som er afhængigt af helt andre beregninger.

Jeg vil derfor endnu en gang henstille til regeringen og Grønlandsministeren, at man fortsætter med den praksis, som man hidtil har fulgt, nemlig at fremlægge lovudkast til udtalelse i Grønlands landsting og hos Grønlands landsstyre, inden forslagene gøres til genstand for forhandling her i tinget.

Ganske vist sagde statsministeren i sit svar til mig i går, at regeringen ville afvente det grønlandske landstings indstilling til lovforslaget, at regeringen havde spurgt, som den bør, og at den nu afventer et svar fra landstinget, inden denne lov bliver taget med i

[Preben Lange]

folkettinget igen med henblik på anden og tredje behandling.

Men havde det ikke været mere fair over for det grønlandske landsting, hvis regeringen havde afventet behandlingen i landstinget, inden man havde sendt lovforslaget til første behandling og dermed måske forsøger at presse landstinget til at acceptere et så alvorligt indgreb på det grønlandske arbejdsmarked, som vi vil have meget svært ved at leve med?

Barsøe-Carnfeldt (UP):

Lovforslag nr. L 10 indeholder efter min opfattelse en unødvendig og meget farlig indblanding i en meget værdifuld tradition for gældende aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. Dette lovforslag bryder ind i sidste del af en løbende overenskomst, oven i købet i en periode, hvor der er ret god ro og orden på arbejdsmarkedet. Parterne på arbejdsmarkedet har i øjeblikket vænnet sig til, at der i virkeligheden kun er meget få og små muligheder for mindre, velbegrundede lønstigninger.

Den del af lovforslaget, som altså bryder med denne løbende overenskomst, må jeg på det kraftigste anbefale regeringen at man korrigerer til en kraftig henstilling til arbejdsmarkedets parter om ikke at foretage lønstigninger. Jeg er sikker på, at arbejdsmarkedets parter, som jo er både voksne og fornuftige mennesker, vil lytte godt efter og herefter selvfølgelig handle efter en regerings henstilling.

Lad mig derfor endnu en gang henstille at ændre en lille smule på dette lovforslag, således at det bliver en kraftig henstilling. Der er ingen grund til at lovgive, og der er ingen grund til, at den nye regering skal løbe ind i et problem på arbejdsmarkedet, som meget let kan medføre meget større problemer og omkostninger for de virksomheder, som den ny regering med sit lovinitiativ forsøger at hjælpe.

Jeg kan tilslutte mig forslagens indhold om ændring af dyrtidsregulering og taktregulering, da jeg også er af den opfattelse, at dette er to skadelige elementer, som selvfølgelig i de kommende overenskomster skal forsøges ændret til en form, hvorved de ikke har denne selvforstærkende virkning ud i fremtiden.

Ministeren for Grønland (Tom Høyem):

Der er tradition for en fælles Grønlandspolitik uden de store kontroversielle emner i tinget, og statsministeren har i går sagt, at denne regerings Grønlandspolitik i forhold til den tidligere regerings Grønlandspolitik stort set er uændret. Dog er det jo også sådan, at et rigsfællesskab påbyder, at der er fælles byrder, og den lov, vi taler om i dag, er måske en af disse fælles byrder.

Jeg skal ikke kommentere ret meget af det, der er sagt, men jeg skal i al fald understrege til opklaring, at regeringen naturligvis har kontaktet landstinget på helt normal måde. Vi har sendt lovforslaget op til landstinget. Jeg har talt med landsstyreformand Jonathan Motzfeldt, som forventede, at vi kunne have fået behandlet forslaget enten torsdag eller i dag, fredag. Desværre er der sket det, som i denne sammenhæng måske er lidt ironisk, at landstingets dagsorden i dag er totalt blokeret, fordi man selv behandler et tilsvarende lovforslag, nemlig om indgreb i en lovligt varslet konflikt fra journalisterne i Grønland. Derfor kan landstinget altså først behandle denne sag på mandag.

Hr. Ole Henriksen fra SF havde nogle bemærkninger om grønlandernes selvbestemmelse. Jeg er naturligvis ligesom hr. Ole Henriksen stærkt optaget af grønlandernes selvbestemmelse. På min tur til Grønland mærkede jeg meget stærkt det, jeg har kaldt for viljen til Grønland, men når hr. Ole Henriksen taler om, at det er begyndende fagforeninger, må jeg dog sige, at SIK, den store fagforening, for nylig har holdt 25 års jubilæum, så det er måske ikke helt begyndende.

Jeg må også sige, at denne lov jo får indflydelse på bloktilskuddet på den måde, at store dele af bloktilskuddet er lønudgifter, og at det derfor er en lov, der er væsentlig.

Til hr. Lawaetz fra fremskridtspartiet må jeg sige, at det er rigtigt, at vi yder milliardbeløb til Grønland, og jeg kender godt fremskridtspartiets syn på det milliardbeløb. Jeg ville dog alligevel anmode om, at man holder et vist rimeligt lavt niveau, en lav profil, i en periode fra fremskridtspartiets side. Lige nu er Grønland i fuld gang med selv at overtage de store byrder, der knytter sig til hjemmestyret, og det synes jeg vi skal hjælpe til med. Vi må have balance imellem hjemmestyret og myndighederne her. Der er flere, der har væ-

[Ministeren for Grønland]

ret inde på diskussionen om den høje inflation i Grønland, som er betydelig højere end her, og en af årsagerne er jo lønningerne, og en af årsagerne til, at lønningerne er høje, er ikke bare, som fru Elisabeth Bruun Olesen fra VS sagde, forskellen mellem de danske lønninger og de grønlandske lønninger, men det er sandelig også, at dyrtiden i Grønland indregner energipriserne og derfor er voldsomt høje.

Må jeg også sige til både hr. Steenholdt og til hr. Preben Lange, at jeg lyttede med ekstra opmærksomhed til, hvad der blev sagt fra deres side. Der er altså ingen ændring i den normale procedure. Det er landstingets dagsorden i dag, der er blokeret, sådan at vi ikke kan have udtalelsen før på mandag. Jeg har forstået, at man ikke er glad for det, og jeg har også forstået, at bekymringen er størst hos hr. Preben Lange, mens hr. Steenholdt er mere opmærksom på, at vi i et rigsfællesskab har nogle fælles byrder, men jeg vil ikke kontroversielt være påståelig med dette lovforslag. Vi afventer, hvad landstinget vil sige på mandag, og arbejder så videre med det.

Jeg må nok sige en ting mere, nemlig at den danske statskasse jo er særdeles interesseret i lønningerne i Grønland. Det er ikke nogen hemmelighed, hvis man har set dagspressen, at Grønlandsministeriet er overrasket over et ekstraordinært stort millionunderskud på KGH på 80 mill. kr. ud over det planlagte og budgetterede underskud, og at en af forklaringerne på dette meget, meget alvorlige underskud netop er de meget høje lønninger i Grønland.

Altså: landstingets udtalelse foreligger på mandag, hvor vi går videre med sagen.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg vil gerne takke de mange ordførere, som under deres indlæg har vist positiv forståelse for det forslag, som regeringen har fundet det nødvendigt at fremsætte.

Fru Lone Dybkjær var en af de mange ordførere, som sagde, at dette er et barsk lovforslag, men ellers stiger ledigheden. Der er jeg meget enig med fru Lone Dybkjær. Vi føler også i regeringen, at det er et barsk forslag, hvor vi både griber ind i de eksisterende overenskomster og i de kommende overenskomstforhandlinger, men jeg er altså meget enig i fru Lone Dybkjærs bemærkning

om, at det er vi nødt til, fordi vi har en pligt til at gøre noget ved ledighedsproblemet.

Fru Lone Dybkjær savnede en vurdering af nogle af virkningerne af lovforslaget. Det skal fru Lone Dybkjær selvfølgelig få under udvalgsbehandlingen, hvad enten det så bliver i politisk-økonomisk udvalg eller i arbejdsmarkedsudvalget.

Fru Lone Dybkjær var inde på betragtninger om, at det, vi egentlig havde brug for, var en flerårig overenskomstpolitik. Det er jeg sådan set ikke uenig med fru Lone Dybkjær i. Vi har fra regeringens side sagt: lad os nu komme i gang, og det har vi så gjort ved at fremsætte dette lovforslag, som altså både indeholder et lønstop i den resterende del af overenskomstperioden og en fjernelse af automatikken i denne periode og i den næste overenskomstperiode. Men jeg kan ikke være uenig i betragtningen om, at det mest hensigtsmæssige for udviklingen i det danske samfund ville være, om man på en eller anden måde kunne stile imod en flerårig indkomstpolitik.

Der er en række forskellige ordførere, som har været inde på, at dette forslag ikke alene var barsk, men at det også gik ud over de dårligst stillede i samfundet. Vi har med vilje lavet både dette lovforslag og andre lovforslag, som vil komme til behandling senere i dag, på en sådan måde, at vi rammer alle i det danske samfund. Det ville være teknisk umuligt f.eks. at lave en lønstoplovgivning, der kun skulle vedrøre personer med indkomster over en vis størrelse og ikke andre. Det lader sig ikke gøre.

Hr. Lawaetz fremhævede stærkt, at man også fra fremskridtspartiets side ønskede en bevarelse af dyrtidsordningen. Hertil vil jeg sige, at vi i regeringen ikke er principielt uenige med hr. Lawaetz i denne betragtning. Vi har netop heller ikke afskaffet dyrtidsordningen principielt, men vi har sat den ud af kraft indtil 1985, indtil afslutningen af næste overenskomstperiode. Så må vi, når det tidspunkt nærmer sig, tage stilling til, hvad der skal ske.

Hr. Lawaetz var inde på, at man også måtte se på besparelser i den offentlige sektor, og det mener jeg også at regeringen har gjort, og det er en række andre lovforslag, som vil komme til førstebehandling i folketinget i eftermiddag, et udtryk for.

[Arbejdsministeren]

Så sagde hr. Lawaetz også noget, som jeg synes er meget relevant: det, der interesserer lønmodtagerne, er deres realløn. Netop, det er det helt afgørende. Det er jo også derfor, regeringen siger: det kan altså ikke nytte noget, at vi bliver ved med at få nogle gevaldige lønstigninger i det danske samfund, som vi har set i de sidste mange år, og som bare bliver fulgt op af flere skatter og afgifter, hvorefter reallønnen alligevel bliver udhulet. Det må vi altså bremse dels ved at forbedre vores konkurrenceevne ved at lave et lønstop, ved at fjerne automatikkerne i en periode og dels gennem besparelser, men vi kan ikke spare os ud af den økonomiske krise. Vi må af hensyn til virksomhedernes konkurrenceevne sørge for, at vores lønomkostninger ikke stiger i væsentlig større omfang eller stiger mindre end i de lande, vi skal konkurrere med på det internationale marked. Det er meget væsentligt for os.

Hr. Lawaetz siger også, at 85 pct. af den danske befolkning er lønmodtagere, og derfor er det også så fantastisk væsentligt, hvordan lønmodtagernes forhold er i det danske samfund, både hvordan deres lønudvikling er, og da så sandelig også, hvordan besparelser virker på lønmodtagerne. Her er vi altså også nødt til at finde en balance, således at vi kan få noget, der virker socialt velafbalanceret.

Jeg var meget glad for hr. Lawaetz' afsluttende bemærkninger, hvor hr. Lawaetz siger, at det, han egentlig ville med sit ordførerindlæg, var et venligt tilbud til regeringen om samarbejde. Dette tilbud tager regeringen imod, og vi vil da gerne tale med hr. Lawaetz og hans parti om, hvordan vi bedst får orden i vor økonomi, for jeg tror egentlig, at vi er meget enige i målsætningen om, at vi både skal have vores erhvervsliv til at fungere, og at vi også skal have skåret den offentlige sektor ned. Det var også det, hr. Lawaetz sagde i sine indledende bemærkninger, og dér tror jeg, vi faktisk er enige om målsætningen; så skal vi bare under forhandlingerne finde ud af, hvilke midler det er, vi skal anvende for at nå frem til gennemførelsen af denne målsætning.

Hr. Svend Auken nævnte, at han ikke havde nogen betænkeligheder af teknisk karakter ved lovforslaget. Det må jo være en ros til embedsmændene i arbejdsministeriet, og den skal jeg da sørge for at lade gå videre.

Men indholdet kunne hr. Svend Auken derimod ikke støtte. Det kan jeg da på sin vis godt forstå. For regeringen har også haft meget lange og meget grundige overvejelser, inden vi fremsatte dette lovforslag, for vi finder selvfølgelig også, at det er en alvorlig situation, at man griber ind i gældende overenskomster, og vi finder også, at det er en alvorlig situation, at man griber ind i overenskomstforhandlinger, som efter den køreplan, som arbejdsmarkedets parter har tilrettelagt, endnu ikke er startet.

Men vi har altså fra regeringens side fundet, at det var nødvendigt. Vi har fundet, at det var væsentligt for denne regering at komme hurtigt i arbejdstøjet og ikke bare bruge tiden til at sidde og rode i vores skufferum om, hvad der nu lå fra vores forgængere, men at vi måtte sætte nogle ting i gang, som kunne vende udviklingen.

Derfor har vi altså valgt denne fremgangsmåde og siger: af hensyn til et ønske om forbedring af konkurrenceevnen må vi have et lønstop og også foretage et indgreb i dyrtidsportionerne.

Hr. Svend Auken var bekymret for, om det samarbejde, som der er mellem arbejdsmarkedets parter, nu ville blive ødelagt ved, at regeringen kommer med dette lovforslag. Det tror jeg ikke på. Jeg tror på, at arbejdsmarkedets parter selvfølgelig har været enige om, at de helst ser, at folketinget ikke griber ind i deres frie forhandlingsret, og jeg kan godt forstå, at arbejdsmarkedets parter må have det synspunkt. Men på den anden side synes jeg også, at det ud fra et demokratisk synspunkt er rigtigt, at regeringen har valgt at lægge sine forslag frem i folketinget, inden man indleder drøftelser, hvad enten det er i folketingsudvalg eller med andre partier eller med organisationerne.

Selv om regeringen ved fremsættelsen af dette lovforslag har valgt en utraditionel fremgangsmåde i forhold til den, den tidligere regering har valgt, betyder det ikke, at regeringen ikke ønsker at have kontakt med, at samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Det ønsker vi. Hr. Svend Auken er nok også bekendt med, at lige så snart åbningstalen var holdt, havde statsministeren og andre ministre en række møder med arbejdsmarkedets parter, hvor vi orienterede dem om de forslag, vi havde udarbejdet. Det er regeringens intention, at man selvfølgelig i kom-

[Arbejdsministeren]

mende siger vil have en snæver kontakt med arbejdsmarkedets parter. Jeg tror på, at arbejdsmarkedets parter, som nu kan være så enige om, at det er uheldigt, at vi griber ind, sagtens vil kunne sætte sig til forhandlingsbordet efter den 20. oktober og sige: o.k., det var kedeligt, at folketinget valgte den fremgangsmåde, men det må vi tage til efterretning, og nu må vi så finde ud af, hvad vi i øvrigt kan blive enige om. Det er faktisk noget, som regeringen forventer af arbejdsmarkedets parter. For arbejdsmarkedets parter ved jo lige så godt som både jeg og hr. Svend Auken, at det står dårligt til, at der ikke er råd til de store lønforbedringer i den kommende overenskomstperiode, og at det derfor er nødvendigt med nogle meget grundige drøftelser både mellem arbejdsmarkedets parter og også regeringen.

Så var hr. Svend Auken inde på den betragtning, som også andre ordførere har været inde på, at dette lovforslag ensidigt opfylder den ene parts ønsker, altså arbejdsgivernes ønsker. Det er jo ikke sandt, for lønstoploven suppleres af et lovforslag, som industriministeren har til behandling i eftermiddag om avancestop.

Der er i et andet lovforslag, som vi skal behandle i dag, en væsentlig forhøjelse af arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløshedsforsikringen. Det indgår i regeringens forslag i øvrigt, at støtten til erhvervslivet skal formindskes med en halv milliard kroner. Det vil sige, at dette ikke er et ensidigt indgreb vendt mod lønmodtagerne. Det er en opstramning af den økonomiske politik, og det er noget, som regeringen føler at den må gøre over for næsten alle parter i samfundet bortset fra pensionisterne.

Så var hr. Svend Auken betænkelig ved, om man kunne holde sig inden for denne 4 pct.s ramme, som regeringen har antydnet at den ville forsøge at gøre inden for den offentlige sektor. Vi må jo se, om det lader sig gøre, men det er i hvert fald regeringens ønske, at arbejdsmarkedets parter holder sig inden for en ganske snæver grænse, og som jeg sagde før, tror jeg også, at arbejdsmarkedets parter er klar over, at der ikke er råd til de helt store lønforbedringer i den nuværende økonomiske situation.

Hr. Svend Auken var også inde på nogle betragtninger om taktreguleringen. Det, der er sket med hensyn til taktreguleringen, er, at

den er blevet suspenderet indtil udgangen af denne overenskomstperiode; men om taktreguleringen skal ind igen fra foråret 1983 i den ene eller anden form, er jo faktisk et spørgsmål, som det er overladt til parterne selv at forhandle sig til rette om.

Jeg forstod ikke rigtig hr. Svend Aukens betæneligheder ved, at man fra folketingets side – hr. Erhard Jakobsen var også inde på det – fjerner nogle dyrtidsportioner, for vi har jo mange gange før i den politiske historie i Danmark set, at folketinget har grebet ind med helhedsløsninger, som har omfattet løn-, pris- og/eller avancestop og fjernelse af dyrtidsportioner. Sidste gang skete det i december 1979, hvor hr. Svend Auken som arbejdsminister selv fremsatte et forslag om det. Hr. Svend Auken siger, at det var et forslag, der havde været forhandlet i lang, lang tid med arbejdsmarkedets parter, men det var dog ikke et forslag, som havde accept fra alle arbejdsmarkedets parter, og det var vel også et forslag, som regeringen, uanset om den havde fået en del af arbejdsmarkedets parters accept, ville have fået igennem i folketinget eller have søgt fremmet i folketinget, for – hvis jeg må have lov til at citere fra Folketingstidende 1979–80, 2. samling, sp. 2774 – den daværende arbejdsminister hr. Svend Auken sagde dengang:

»Men jeg må samtidig sige, at det efter regeringens opfattelse vil være helt uansvarligt at lade disse dyrtidsportioner komme til udbetaling i foråret 1980, at det ville være helt uansvarligt at lade den kursjustering, som nu er gennemført, slå fuldt ud igennem på pristallet. Det ville efter et folketingsvalg blive endnu vanskeligere og endnu mere problematisk at rette den økonomiske situation op, og derfor vil jeg meget stærkt anbefale, at man også tager disse alvorlige perspektiver med ind i sine betragtninger, inden man tager sin beslutning ved tredje behandling.«

Disse var hr. Svend Aukens ord i december 1979 til folketinget.

Svend Auken (S):

Så gik vore hemmelige, mest lønlige drømme alligevel i opfyldelse. Regeringen skal nu i gang med trepartsdrøftelser. De tre parter er ganske vist ikke helt de parter, vi havde forestillet os at man skulle forhandle mellem. Vi havde jo forestillet os, at det skulle være

[Svend Auken]

de to sider på arbejdsmarkedet og så en regering i et fornuftigt samspil med folketinget. Nej, vi forstår, at det, der nu skal ske, er trepartsdrøftelser mellem regeringen, det radikale venstre og fremskridtspartiet. Vi kan jo ikke drage anden konklusion af de mange tilkendegivelser, vi har fået her i dag, hvor ikke mindst hr. Lawaetz har lagt op til og fået et meget positivt svar fra regeringens side, fra hr. Erhard Jakobsens side, end, at det jo ikke er kommaer, der skal tales om, men at der nu skal penge på bordet.

Nu er der vist ikke hverken nogen venstremand eller økonomiminister til stede, så jeg ved ikke, hvem i regeringen der kan give mig et svar på følgende – måske kan industriministeren give mig et svar, jeg forstår også, det er industriministeren, der i den nye regering har den nære kontakt til arbejdsmarkedets parter –: hvor mange milliarder kroner er det, man regner med at have til rådighed for denne drøftelse? 1, 2, 3 eller 4 mia kr.?

Jeg vil også gerne spørge industriministeren, hvis det er industriministeren, der skal svare på regeringens vegne: hvilken dækning er der for disse beløb? Er det yderligere besparelser, er det skatter og afgifter, eller er det det underskud på de offentlige budgetter, jeg forstod finansministeren i hvert fald var bekymret over, der skal stige yderligere? Det spørgsmål synes jeg folketinget har krav på at få et svar på for ligesom at få en afklaring på, om denne debat nu har bragt os længere frem.

Statsministerens tale var en meget poetisk tale – jeg synes en fremragende formuleret tale. Der var mange maritime udtryk i den, som jo daterer sig tilbage til statsministerens fortid inden for sejlporten. For mig bragte den i hvert fald én ting i erindring, nemlig Tom Kristensens ord, som jeg gerne vil slutte med at citere. Det forekommer mig, at den nuværende regering med Tom Kristensens ord er behersket af en ustyrlig længsel efter skibskatastrofer, hærværk og pludselig død.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg skal blot takke arbejdsministeren for svaret om, at hun ikke er uenig i, at det mest hensigtsmæssige ville være, om man kunne stille efter en flerårig løsning. Det mener vi – som jeg nævnte – at man skal, og derfor me-

ner vi også, at regeringen må diskutere spørgsmålene om medeje og en skattereform.

Jeg noterede også, at arbejdsministeren sagde, at regeringen ville fjerne automatikken i denne og den følgende periode. Det fremgår i hvert fald ikke af lovforslaget, men det må vi jo så opfatte som en hensigtserklæring.

Om prisstoppet skal jeg blot sige, at jeg godt forstår, at arbejdsministeren ikke svarede mig, men så går jeg ud fra, at det er et spørgsmål, der bliver behandlet under lovforslagene vedrørende avancement osv., som behandles senere i dag. Jeg vil godt bede industriministeren om at kigge meget på det problem, som jo er reelt, at vi ikke har nogen sanktionsmuligheder, hvis arbejdsgivere og lønmodtagere aftaler at forhøje lønmodtagernes indtjening.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg vil da først gerne lykønske hr. Svend Auken. Det er jo altid dejligt, når ens drømme går i opfyldelse, det sker jo ikke altid her i livet. Dernæst vil jeg sige til hr. Svend Auken, at jeg forstår egentlig ikke hans betragtninger om, at nu skal regeringen til at føre trepartsdrøftelser med det radikale venstre og fremskridtspartiet og så arbejdsmarkedets parter. Jeg synes ikke rigtig, hr. Svend Auken er den rigtige person til at komme med den betragtning. Nogle af os kan huske, hvad hr. Svend Auken har foretaget sig på det politiske plan inden for det sidste ¼ år ved politiske drøftelser med SF og det radikale venstre. Her har der i hvert fald været ført mange forhandlinger, og det har vel heller ikke været sådan, at det har afholdt socialdemokratiet, som jo i en årrække har dannet en mindretalsregering, og denne regering fra så også at have kontakter med arbejdsmarkedets parter.

Jeg vil sige til hr. Svend Auken, at det, regeringen agter at gøre, selvfølgelig er at tale med arbejdsmarkedets parter, og den vil selvfølgelig også tale med de partier her i folketinget, som har udtrykt en positiv vilje til at gå ind for principperne i dette lovforslag. Hvad forhandlinger og drøftelser med de partier, der har udtrykt denne positive vilje, som man jo ikke kan sige at hr. Svend Auken har gjort, munder ud i, det må egent-

[Arbejdsministeren]

lig i første omgang blive en sag mellem regeringen og disse partier.

Lawaetz (FP):

Der bliver nok – det vil jeg da tro – trepartsforhandlinger i to faser. Det er jo helt rigtigt, at det er nødvendigt først at føre nogle trepartsforhandlinger, som af den tidligere arbejdsminister fremført, men de foregår sådan set internt her i salen. De er naturligvis vigtige, men jeg tror egentlig nok, at man også senere – det ville da være klogt – vil føre nogle trepartsforhandlinger uden for salen her. Man kan diskutere, om de skulle have været ført allerede, men det har der ikke været tid til. Der er ting, vi er enige om, og det må den tidligere arbejdsminister vel nok medgive den nye regering, at man forsøger på ligesom at gøre det lidt mere økonomisk, end den tidligere arbejdsminister har kunnet gøre det. Nok om det.

Men jeg vil godt sige tak til den nye arbejdsminister, fordi arbejdsministeren tilsyneladende har været meget lydhør over for, hvad jeg sagde i dag, noget, som jeg mente alvorligt. Det, som jeg i første omgang har opfattet, og så er vi nået, hvad vi i fremskridtspartiet ville opnå i første omgang, er, at man anerkender, at vi skal med i nogle seriøse forhandlinger om, hvordan man bedst løser den ulykkelige krise, vi er i.

Vi er med på de forhandlinger. For at gøre det lettere stillede vi vores betingelser op, og vores betingelser er, at vi får gennemført noget af vores princip: at vi tror på, at en skatteletelse betyder større arbejdslyst, større initiativ, større investeringer osv. Det falder jo fint – ja, helt sammen med den tidligere arbejdsministers synspunkt, at det virkelig betyder, at de lavestlønnede i samfundet får en fordel; så det er ikke så arbejder- og funktionærfjendsk, som man gerne vil gøre det til, selvfølgelig mest fra VS' side. Det vil sige, at forhandlingerne ikke er så fantastisk vanskelige, for man opfylder nemlig to formål ved at lytte lidt til, hvad vi har at sige i den retning.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Erhard Jakobsen, som også har forstået, hvad det er, vi egentlig gerne vil være med til. Hr. Erhard Jakobsen, som tit siger noget svært fornuftigt, sagde i går, at det var jo ikke lutter livretter, vi skulle have. Det er heller ikke lutter

livretter for fremskridtspartiet. Vi er ikke særlig lykkelige for at lave avancementstop, fordi vi mener nærmest, at erhvervslivet ikke har tjent nok i de senere år og ikke har kunnet investere tilstrækkeligt. Det er ikke lutter livretter, vi skal spise. Det er jeg enig med hr. Erhard Jakobsen i. Jeg tror også, at han har slugt et par gange vandgrød ind imellem, men vi kommer jo ingen vegne, medmindre vi både spiser vandgrøden og desserten. Det må nok være den indstilling, man bør have, hvis man overhovedet vil have noget ud af dette. Vi tager, sagt til benefice for hr. Svend Auken, altså først nogle trepartsforhandlinger her inden for de tykke mure. Jeg vil også håbe, at vi når et resultat, som er godt for vores land.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg interesserer mig jo hverken for vandgrøden eller desserten. Jeg interesserer mig for hovedretten i de forhandlinger, der nu skal finde sted. Jeg vil gerne klarlægge den misforståelse, at socialdemokratiet skulle være kritisk indstillet over for, at regeringen taler med sit parlamentariske grundlag. Det er vi bestemt ikke kritiske over for. Meget kunne tyde på, at det burde man have gjort for længst. Nej, det vi gerne vil have svar på, er: hvad er det, man skal forhandle om? Hvor mange milliarder kroner er det, det drejer sig om, og hvordan skal dækningen fremskaffes? Nu forstår jeg, at jeg ikke kan få industriministeren til at give mig et svar på det, men jeg tror, at industriministeren og jeg er enige om meget interessante spørgsmål. Så er der måske andre i regeringen, der er til stede fra regeringens koordineringsudvalg, og som kunne give mig et svar på dette spørgsmål. Hvor mange penge har man til fremskridtspartiet i forbindelse med skatteletelser for at få flertallet hjem for denne lovgivning? Hvordan skal dækningen tilvejebringes?

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

Det er en meget kort bemærkning. For at blive i billedsproget kan det jo være, at det er så enkelt, hr. Svend Auken, at hele befolk-

[Lawaetz]

ningen bare skal have vandgrød 1 gang om ugen. Så hjælper det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 12.20

Mødet genoptaget kl. 13.30

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 11:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Bortfald af reguleringer, nedsættelse af dækningsgrad, forhøjelse af bidrag m.v.).
(Fremsat 5/10 82).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Svend Auken (S):

Den i sommer i hele den borgerlige presse med stor uopmærksomhed offentliggjorte betænkning fra lavindkomstkommissionen viser med al ønskelig tydelighed, at der stadig i vores samfund hersker betydelige forskelle mellem dem, der er meget velhavende, dem, der ligger på mellemindkomster, og så dem, der er fattige. Rapporten fra lavindkomstkommissionen viser også, at en af de væsentligste forklaringer på forskelle i levevilkår i det danske samfund er beskæftigelsesgraden. Rapporten hamrer et hul igennem alle myterne om, at det kan betale sig at væ-

re arbejdsløs i forhold til at gå på arbejde. Vi ved også, at forskellen mellem understøttelse og løn allerede i dag inden gennemførelsen af regeringens forslag i gennemsnit udgør cirka en fjerdedel. Men derudover findes der en række menneskelige, uddannelsesmæssige og psykologiske belastninger af de arbejdsløse, de ledige, som stiller dem i en meget vanskelig situation.

Vi ved også, at virkningen af regeringens politik er en vækst i arbejdsløsheden. Jeg tror, der er en naturlig forklaring på, at der ikke i hvidbogen er offentliggjort beregninger, for selvfølgelig har de kørsler og beregninger været foretaget, men selv regeringen har ikke turdet lægge dem frem for folketinget. Andre har imidlertid med anvendelse af det økonomiske råds formandskabs model beregnet, at ledigheden vil stige med knap 30.000 til næste år og med ca. 50.000 oven i den almindelige internationale afmatning og oven i den store tilgang, der jo fortsat er til arbejdsmarkedet. Det er selvfølgelig en tragisk kendsgerning, og det vil belaste de offentlige budgetter på både udgifts- og indtægtsiden. Det gør selvfølgelig, at man må overveje, hvad man gør i den situation.

Socialdemokratiet mener imidlertid, at det dårligste, man kan gøre, er at forringe forholdene for dem, der uden egen skyld er blevet kastet ud i arbejdsløshed. Det, man fra regeringens side foreslår, er ikke blot, at mennesker på overførselsindkomster skal bære den almindelige nedgang i samfundet, men man siger, at på toppen af denne almindelige nedgang skal de bære et tab, der midt i 1983 vil beløbe sig til ca. 1.000 kr. om måneden. Det gælder de syge og de arbejdsløse, og det gælder også de efterlønsmodtagere, der har disponeret i tillid til folketingets lovgivning og har forladt arbejdsmarkedet; de skal nu bære et tab på 1.000 kr. om måneden.

Jeg ved godt, at der er mange mennesker, der tror, at man, når man lever på efterløns-satsordningens andet trin, lever nærmest i sus og dus, men jeg vil sige, at for mange af disse familier, der kun har én forsørger, vil en nedgang i indtægt på 1.000 kr. om måneden, som man altså ikke har kunnet forudse, og som man derfor ikke har kunnet tage højde for, faktisk ødelægge disses økonomi.

Der er en række andre forringelser i lovforslaget, som vi vender os imod. Vi kan ikke